

SPD in Skala

PAVEL KUNAVER

V zanimivih člankih o alpinističnem klubu Skali so nekatere ostrine, ki bi jih rad omilil. Razmerje SPD do Skale se večkrat označuje sovražno. Ker sem bil nekoliko časa ob ustanavljanju Skale sam odbornik SPD, so mi nekatere razmere v društvu znane. Poznal pa sem tudi mentaliteto mnogih takratnih odbornikov, od katerih so mnogi že umrli, in bi jih nekatere besede v omenjenih člankih bolele. Nekateri od tedanjih odbornikov so bili še *ustanovitelji* SPD in ljudje, ki so morali polagati temelje slovenskega planinstva. V nekem oziru so bili zelo pogumni ljudje, saj so morali do 1918 takorekoč trgati vrh za vrhom, pot za potjo iz rok tujcev, ki so šteli slovensko zemljo za svojo, postavljali na naših gorah svoje koč, markirali pota in jih z nemškimi tablami označevali kot svoje. Do leta 1918, torej le malo let pred ustanovitvijo Skale, so bili ti ljudje trd boj za lastno zemljo. Saj smo celo leta 1918 še malo pred zlomom avstrijskih in nemških armad doživeli, da nam v hotelu »Sankt Johann« ob Bohinjskem jezeru na slovensko zahtevo niso postregli! Večina mož, ki jih navaja člankar v opombi na strani 372 PV 1961, so zaradi takih bojov imeli SPD nekako za »svoje« in ni jim bilo lahko razumeti, zakaj se naenkrat v malem slovenskem narodu poraja želja po drugem podobnem društvu. Mnogi od teh mož so bili še drugače navezani na društvo. Ko so postavljali in gradili koč, so le s težavo zbirali denar za postojanke. Posojilnice pa so morale posojila zavarovati, da so bile varne, saj smo šteli takrat obiskovalce vrhov in koč le na stotine in ne na desetisoče, in zopet le na poletne mesece, ne pa v vsem letu. In hočeš nočeš so mnogi od bolj situiranih odbornikov in članov morali podpisati menice, če so hoteli graditi koč v planinah. Kdo bi jim zameril, če so se bali za te objekte, ki so jih zgradili deloma s tem, da so leta in leta dolgo jamčili za plačilo dolgov, ki jih je imelo društvo vedno na pretek. Ljudem, ki so jim zaupali, pa niso odrekli ključev do njih, ko smo začeli v letih pred prvo svetovno hoditi ob vsakem času v gore. Mi drenovci, ki smo bili le prijateljska družčina, smo znali to ceniti. Če pa so bili po vojni še malo bolj previdni, so imeli vzrok! Zaporedoma so prihajala obvestila, da so »neznanci« vlomili v to ali ono koč. Da so bili to turisti, je bilo jasno iz tega, ker le redkokrat so vlomilci kaj odnesli, ostala je le škoda na vratih in oknih. In kdo, ki je za koč kaj žrtvoval, se ne bi bal, da bi ogenj uničil planinsko koč — storilec pa bi ostal neznan!

Vsakega od tedanjih odbornikov bi zbolelo, če bi slišal, da je bilo SPD v glavnem gospodarsko društvo. Društvo je bilo *planinsko* kakor vsako drugo. Odbor pa si je moral naložiti težko breme upravljanja vedno večjega števila planinskih postojank. Vsak zase od odbornikov je bil dober planinec, če tudi ni plezal po težjih smereh. Srca vseh, tudi starih mož, so gorela za naše lepe gore. In zaradi njihove lastne propagande so se jele vsipati posebno po vojni vedno večje množice ljudstva v gore. Polagoma je planinstvo postajalo množična zadeva in postojanke je bilo treba vedno bolje in izdatneje opremljati in zalagati. Toda denarja ni bilo, skrbi in truda pa obilo. Vsi mladi ljudje so se tega izogibali, le stari so nosili breme in trpeli posebno mnoge očitke, da so preveč *gospodarji*. A to je bilo pač neizogibno. In da je postalo še težje: kmalu je bilo preveč postojank, in za vsako je bil eden od odbornikov *gospodar*, ki jo je moral obiskovati, skrbeti za vse, tudi za obračune. Mi mladi pa

smo uživali gostoljubnost planinskih koč. Tudi jaz sem bil kolikor toliko med takimi nehvaležneži in sem zaradi prehude zaposlitve kot tajnik kaj hitro zapustil odbor.

Pri planinskem društvu je hitro rastoče število smrtnih nesreč v gorah povzročilo hudo zaskrbljenost, in to upravičeno, kajti analiza nesreč je dognala, da bi se dalo mnogim izogniti, če bi upoštevali nekatere osnovne zahteve plezanja v stenah. Upravičeno so odborniki, posebno starejši poudarjali, da človek živi za družbo, ne samo zase. Tu pa je že večkrat prišla graja tudi čez to, kar bi danes imenovali »kult osebnosti« nekega člana Skale, ki pa se je kmalu ponesrečil. Kazali so na nekatera mesta v njegovih spisih, ki niso bila povsem skladna s planincem-človekom. Priznanja pa Skali tudi niso kratili, ko je pokazala posebno pod vodstvom prof. Ravnika lepe sadove, če tudi so bili vsaj starejši člani odbora prepričani, da bi se dalo isto doseči tudi v okviru društva, kjer so številni člani tiho dosegali lepe uspehe tako v fotografiji in spisih pa tudi v alpinizmu doma in na tujem.

Naloga SPD so po vojni postajale vse večje in večje. Prevzelo je številne koč, ki so bile do tedaj last tujih inozemskih društev. Te in lastne je bilo treba povečevati in popravljati. Ljudje, ki so prišli od vojakov, in mladina, so kar udrli v gore in vsem je bilo treba ustreči z markiranjem zanemarjenih potov, s popraviljem zanemarjenih steza in gojiti plamen navdušenja za planinstvo. Težko je bilo ustreči množicam novih planincev, ko so bili odborniki z nalogami, ki jih je novo življenje po vojni še pomnožilo, preobremenjeni. Želeli so mnogo več razumevanja in pomoči pri mladini, a predvsem prvega ni bilo, preveč pa so želi očitke o starokopitnosti in podobno.

Da je SPD rado nudilo pomoč vsakemu, ki jo je pri njem iskal, pa še tole. V istih letih, ko je nastajala Skala, so tudi pri nas nastale prve čete skavtov. Lepi in strogi zakoni so nudili vsakomur široko polje udejstvovanja na vzgojnem polju in mene je poklic takoj privedel v to organizacijo, ki je tedaj štela po svetu okoli poldrug milijon članov. Organizacija je bila namenjena predvsem mladini od 10 do 14, 15 let in vzgoja se je naslanjala v glavnem na življenje v naravi, taborjenje, izlete, čuvanje narave in lepo vedenje, posebno nasproti slabotnejšim. Od nekaj desetih nas je v Sloveniji hitro narastlo na več kakor tisoč. Slovenija s svojo prelepo in raznovrstno naravo pa je bila kakor nalašč ustvarjena za vsestransko izživljanje v njej, posebno za planinstvo. To pa sem temeljito izrabil v skavtski organizaciji in noben letni čas nas ni ustavil. Po skavtskih zakonih in navodilih pa je bilo posebno lahko vzgajati mlade planince. Zato so gore, posebno Triglav, postale najvažnejši cilji naših pohodov. SPD in vse njihove podružnice pa so mladim gostom vedno nudile vse ugodnosti, ki so jih premogle. Nikdar se od te mladine, ki je bila vključena v skavtsko organizacijo, ni zahtevalo, da je tudi član SPD, da bi uživala ugodnosti tega društva. Vajeni pohodov v gore, čeprav pozimi le v nižje gore in s smučmi, so skavti, ko so odrastli, po večini pristopili k SPD, kjer so se mnogi pozneje odlikovali tudi po svojih večjih gorniških sposobnostih.

Te vrstice sem napisal v želji, da bi mladina, ki ne pozna trnovega pota SPD v prvih letih po prvi svetovni vojni in ki bi ga utegnila preostro in napačno oceniti zaradi uvodoma omenjenih ostrin v začetku omenjenem članku, spoznala, da je to za Slovence vsestransko pomembno društvo vedno le napredovalo do današnjih velikih uspehov v domovini in v širnem svetu.